

496**OBWIESZCZENIE MINISTRA SPRAW WOJSKOWYCH**

z dnia 6 lipca 1938 r.

w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 8 listopada 1927 r. o obowiązku odstępowania zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów dla celów obrony Państwa.

Na podstawie art. 2 ustawy z dnia 9 kwietnia 1938 r. w sprawie zmiany rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o obowiązku odstępowania zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów dla celów obrony Państwa (Dz. U. R. P. Nr 28, poz. 250) ogłaszam jednolity tekst rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 8 listopada 1927 r. o obowiązku odstępowania zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów dla celów obrony Państwa (Dz. U. R. P. Nr 98, poz. 859) z uwzględnieniem zmian wprowadzonych:

1) obwieszczeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23 grudnia 1927 r. w sprawie

sprostowania omyłki w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 8 listopada 1927 r. o obowiązku odstępowania zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów dla celów obrony Państwa (Dz. U. R. P. Nr 118, poz. 1012);

2) ustawą z dnia 9 kwietnia 1938 r. w sprawie zmiany rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o obowiązku odstępowania zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów dla celów obrony Państwa (Dz. U. R. P. Nr 28, poz. 250)

oraz wynikających z:

3) kodeksu postępowania karnego (Dz. U. R. P. z 1932 r. Nr 83, poz. 725);

4) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu karno-administracyjnym (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 365);

5) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 21 maja 1932 r. w sprawie zniesienia urzędu Ministra Robót Publicznych (Dz. U. R. P. Nr 51, poz. 479);

6) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 21 maja 1932 r. o ustanowieniu urzędu Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych (Dz. U. R. P. Nr 51, poz. 480);

7) ustawy z dnia 23 marca 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego (Dz. U. R. P. Nr 35, poz. 294).

Minister Spraw Wojskowych: *Kasprzycki*

Załącznik do obw. Min. Spr. Wojsk.
z dnia 6 lipca 1938 r. (poz. 496).

ROZPORZĄDZENIE PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

z dnia 8 listopada 1927 r.

o obowiązku odstępowania zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów dla celów obrony Państwa.

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 78, poz. 443) postanawiam co następuje:

Art. 1.

Od chwili wybuchu wojny lub zarządzenia mobilizacji potrzebne dla zaopatrzenia armii zwierzęta pociągowe, wozy, pojazdy mechaniczne i rowery mogą być uzyskane w drodze poboru.

Art. 2.

Z chwilą wybuchu wojny albo zarządzenia mobilizacji ogólnej albo częściowej powstaje z mocy samego prawa obowiązek odstępowania Państwu na jego żądanie i za stosownym wynagrodzeniem na własność tych zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów, które zostaną w sposób niniejszym rozporządzeniem przepisany uznane za potrzebne i zdadne dla wojska.

We wszystkich innych organizacją wojskową przewidzianych wypadkach koniecznego zwiększenia liczebnego stanu wojska, jak również gdy bezpieczeństwo Państwa tego wymaga, może Rada Ministrów wprowadzić powyższy obowiązek w drodze rozporządzenia.

Art. 3.

Obowiązek, o którym mowa w art. 2, ciąży na wszystkich właścicielach i posiadaczach

zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów z wyjątkami, przewidzianymi niniejszym rozporządzeniem.

Art. 4.

Ustanie obowiązku, o którym mowa w art. 2, będzie zarządzane rozporządzeniem Ministra Spraw Wojskowych i Ministra Spraw Wewnętrznych.

Na obszarze wojennym ustanie i w razie potrzeby przywrócenie tego obowiązku może nastąpić również w drodze rozporządzenia Naczelnego Wodza.

Art. 5.

Za zwierzęta pociągowe w rozumieniu niniejszego rozporządzenia uważa się wszelkie zwierzęta, które w istniejących w Państwie stosunkach gospodarczych używane są do jazdy pod wierzch, w zaprzęgu lub jako juczne.

Za wozy uważa się wszelkie lądowe środki przewozowe, poruszane siłą ludzką lub zwierzęcą, wraz z przedmiotami, przeznaczonymi do ich utrzymania i użytkowania, nie wyłączając uprzęży.

Za pojazdy mechaniczne uważa się pojazdy, poruszane przez umieszczony na nich silnik i nie biegnące po szynach, wraz z przedmiotami przeznaczonymi do ich utrzymania i użytkowania.

Art. 6.

W czasie trwania obowiązku, o którym mowa w art. 2 ust. 1, wzbroniony jest wywóz zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów poza granicę Państwa bez zezwolenia właściwych władz państwowych.

Rozporządzenie wykonawcze określi władze, upoważnione do udzielania zezwoleń, i tryb ich udzielania.

Art. 7.

Obowiązkom, przewidzianym niniejszym rozporządzeniem, nie podlegają:

1) Prezydent Rzeczypospolitej co do zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów objętych etatem;

2) osoby, korzystające w myśl prawa międzynarodowego z prawa zakrajowości, co do zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów służących do użytku osobistego lub urzędowego tych osób i ich orszaku.

Art. 8.

Od poboru i próbnego poboru wolne są:

1) ogiery i klacze pełnej krwi angielskiej oraz ogiery i klacze innych ras fizjologicznie czystego pochodzenia, posiadające zaświadczenia uznane przez Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych,

2) ogiery licencjonowane i kłaczki zarejestrowane, posiadające zaświadczenia, uznane przez Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych,

3) zwierzęta, pracujące w kopalniach stale pod ziemią,

4) zwierzęta pociągowe poniżej 4 lat życia,

5) kłaczki wysokożrebne i kłaczki ze źrebiętami.

Art. 9.

Od poboru i próbnego poboru mogą być zwolnione te zwierzęta pociągowe, wozy, pojazdy mechaniczne i rowery, za których zwolnieniem przemawiać będzie ważny interes publiczny.

Warunki zwalniania oraz tryb, w jakim orzeczenia o zwolnieniu będą wydawane, określą rozporządzenia wykonawcze.

Art. 10.

Zastosowanie przepisów niniejszego rozporządzenia do zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów, stanowiących własność Państwa lub stanowiących własność prywatną, lecz przez urzędy państwowe dla wykonywania czynności urzędowych zakontraktowanych, ureguluje rozporządzenie wykonawcze.

Art. 11.

Na obszarze wojennym może być zarządzone przez władze wojskowe uchylenie wszelkich na zasadzie niniejszego rozporządzenia już udzielonych zwolnień od obowiązkowego świadczenia na rzecz Państwa.

Art. 12.

Do występowania wobec osób, w art. 3 wymienionych, z żądaniem spełnienia ciążących na nich z mocy niniejszego rozporządzenia obowiązków uprawnione są władze administracji ogólnej. Do władz tych należy również nadzór nad należyтым wykonaniem tych obowiązków, przy czym w razie potrzeby przysługuje im prawo żądania pomocy wojska w granicach przepisów o używaniu wojska do pomocy władz cywilnych w wypadkach wyjątkowych.

Na obszarze wojennym uprawnienia te mogą być przez Naczelnego Wodza przeniesione na władze wojskowe.

Art. 13.

Ministrowie: Spraw Wojskowych, Spraw Wewnętrznych, Rolnictwa i Reform Rolnych oraz Komunikacji mogą wydawać wszelkie zarządzenia, potrzebne do utrzymania ewidencji znajdujących się na obszarze Państwa zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów.

Art. 14.

W razie zarządzenia spisu zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów obowiązane są osoby, w art. 3 wymienione, na wezwanie właściwych władz administracji ogólnej zgłosić we właściwym urzędzie państwowym (samorządowym) wszystkie w ich posiadaniu znajdujące się zwierzęta pociągowe, wozy, pojazdy mechaniczne i rowery w czasie, przez władze te wskazanym.

Wymienione wyżej osoby mogą być również wezwane do zgłaszania we właściwym urzędzie państwowym (samorządowym) i w trybie, który będzie określony odpowiednim rozporządzeniem, zmian, zaszłych od chwili ostatniego zgłoszenia w stanie posiadania zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów.

Sposób przeprowadzenia spisu i zgłoszenia zmian określa szczegółowo rozporządzenia wykonawcze.

Art. 15.

W celu sprawdzenia zdatności zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów dla potrzeb wojska może być w odpowiednich odstępach czasu w całym Państwie lub w pewnych jego częściach zarządzone przegląd tychże.

W razie zarządzenia przeglądu, osoby, wymienione w art. 3, obowiązane będą na wezwanie właściwych władz administracji ogólnej przedstawiać posiadane zwierzęta pociągowe, wozy, pojazdy mechaniczne i rowery do przeglądu w czasie i miejscu, przez władze te wskazanym.

Przeгляд dokonywany ma być przy uwzględnieniu interesu służby publicznej oraz warunków gospodarczych i lokalnych.

Od obowiązkowego dostawienia do przeglądu zwolnione są zwierzęta, wyszczególnione w art. 8.

W razie niewykonania obowiązku, o którym mowa w ustępie 2, oraz w wypadkach uzasadnionych wątpliwości co do istnienia warunków, zwalnających od przeglądu, może być zarządzone przymusowe dostawienie zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów.

Art. 16.

Przeглядu, o którym mowa w art. 15, dokonywają organa, powołane w tym celu przez Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych lub z Ministrem Komunikacji.

Organ te orzekają o zdatności przedmiotów świadczenia dla potrzeb wojska.

Orzeczenie to nie podlega zaskarżeniu.

Przy przeglądzie zwierząt pociągowych i wozów poszczególnych gmin powinien być obecny przełożony odnośnej gminy względnie wyznaczony przez niego zastępca, który obo-

wiązany jest udzielać wszelkich informacji, dotyczących zwierząt pociągowych i wozów z tej gminy.

Obowiązki i prawa organów, dokonywających przeglądu, oraz sposób jego dokonywania określi szczegółowo rozporządzenie wykonawcze.

Art. 17.

Minister Spraw Wojskowych ustala ogólne zapotrzebowania zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów, które w przypadkach przewidzianych w art. 2 ma być pokryte w drodze poboru z całego obszaru Państwa.

Rozdziału powyższego zapotrzebowania na poszczególne województwa, powiaty, gminy i gromady dokonywają władze wojskowe na podstawie zarządzeń Ministra Spraw Wojskowych, wydanych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i innymi interesowanymi ministrami, a na obszarze wojennym na podstawie zarządzeń Naczelnego Wodza. Gdy wzgląd na nieodzowną potrzebę wojenną tego wymaga, Minister Spraw Wojskowych może zmienić rozdział tego zapotrzebowania na poszczególne województwa, powiaty, gminy i gromady.

Przy ustalaniu ogólnego zapotrzebowania oraz rozdziale tego zapotrzebowania na województwa, powiaty, gminy i gromady należy brać pod uwagę potrzeby gospodarki społecznej oraz zdolność świadczenia ludności w granicach, dopuszczalnych przez wzgląd na potrzebę wojska.

Art. 18.

Pobór zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów może być zarządzony bądź na obszarze całego Państwa, bądź w pewnych tylko częściach jego i obejmować może wszystkie lub pewne tylko gatunki i rodzaje zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów.

Odpowiednie zarządzenia wydaje Minister Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, a na obszarze wojennym Naczelnym Wódz.

Art. 19.

W razie zarządzenia poboru, osoby, wymienione w art. 3, obowiązane są na wezwanie właściwych władz przedstawić w miejscu i w czasie, przez władze te wskazanych, te z posiadanych przez siebie zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów, które przy przeglądzie uznane zostały za zdolne dla potrzeb wojska, ponadto winny być do przeglądu i poboru przedstawione wszystkie te zwierzęta pociągowe, wozy, pojazdy mechaniczne i rowery, które nie były do przeglądu przedstawione.

Przepis ustępu ostatniego art. 15 stosuje się także do poboru.

O ile pobór nie był poprzedzony przeglądem, mają być na wezwanie właściwych władz do przeglądu i poboru przedstawione wszystkie te zwierzęta pociągowe, wozy, pojazdy mechaniczne i rowery, które w myśl niniejszego rozporządzenia podlegają przeglądowi.

Art. 20.

Ustanawia się następujące komisje poborowe:

- a) komisję poborową zwierząt pociągowych — do przeprowadzenia poboru zwierząt pociągowych i wozów;
- b) komisję poborową pojazdów mechanicznych — do przeprowadzenia poboru pojazdów mechanicznych;
- c) komisję poborową rowerów — do przeprowadzenia poboru rowerów.

Orzeczenie komisji poborowej nie ulega zaskarżeniu.

Art. 21.

W skład komisji poborowej zwierząt pociągowych wchodzi:

- a) jako przewodniczący:
— oficer, wyznaczony przez Ministra Spraw Wojskowych lub upoważniona przez niego władzę wojskową;
- b) jako członkowie:
  - 1) przedstawiciel ludności, wyznaczony przez powiatową władzę administracji ogólnej;
  - 2) wojskowy lekarz weterynaryjny, wyznaczony przez dowódcę okręgu korpusu (równorzędnego), albo cywilny lekarz weterynaryjny (państwowy, samorządowy lub wolnopraktykujący), wyznaczony lub powołany na zapotrzebowanie dowódcy okręgu korpusu (równorzędnego) przez powiatową władzę administracji ogólnej; w razie niemożności wyznaczenia lekarza weterynaryjnego powołuje się do komisji podoficera weterynaryjnego lub osobę, znającą się na zwierzętach pociągowych.

Przy poborze zwierząt pociągowych i wozów z poszczególnych gmin powinien być obecny przełożony gminy lub wyznaczony przez niego zastępca oraz sołtysi (podsołtysi); przełożony gminy (jego zastępca), sołtysi (podsołtysi) obowiązani są na żądanie przewodniczącego komisji udzielać wszelkich informacji, dotyczących zwierząt pociągowych i wozów pochodzących z tej gminy (gromady) oraz kontrolować stawiennictwo powołanych (wezwanym) do poboru.

Poboru wozów i uprząży komisja dokonywa bez udziału lekarza weterynaryjnego (podoficera weterynaryjnego).

Art. 22.

W skład komisji poborowej pojazdów mechanicznych wchodzi:

- a) jako przewodniczący:
  - oficer, wyznaczony przez Ministra Spraw Wojskowych lub upoważnioną przez niego władzę wojskową;
- b) jako członkowie:
  - 1) urzędnik administracji spraw wewnętrznych, wyznaczony przez powiatową władzę administracji ogólnej;
  - 2) przedstawiciel ludności, wyznaczony przez powiatową władzę administracji ogólnej.

Art. 23.

W skład komisji poborowej rowerów wchodzi:

- a) jako przewodniczący — oficer, wyznaczony przez Ministra Spraw Wojskowych lub upoważnioną przez niego władzę wojskową, oraz
- b) przedstawiciel ludności, wyznaczony przez powiatową władzę administracji ogólnej.

Art. 24.

O konieczności pobrania przedmiotu świadczącego rozstrzyga przewodniczący komisji poborowej.

Za podstawę orzeczenia komisji przy poborze zwierząt pociągowych należy przyjąć opinię lekarza weterynaryjnego lub osoby, wyznaczonej w jego zastępstwie.

Niestawienie się do komisji przedstawiciela ludności lub lekarza weterynaryjnego (podoficera weterynaryjnego) nie wpływa na ważność przeprowadzenia poboru.

Zakres działania oraz sposób urzędowania komisji poborowych, prawa i obowiązki przewodniczącego i członków komisji oraz innych osób, biorących udział w czynnościach komisji poborowych, określa rozporządzenie wykonawcze.

Art. 25.

Wysokość wynagrodzenia za odstąpione przy poborze zwierzęta pociągowe, wozy, pojazdy mechaniczne i rowery określa komisja poborowa na podstawie cennika, wydanego przez Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrami: Spraw Wewnętrznych, Skarbu, Rolnictwa i Reform Rolnych, Komunikacji oraz Przemysłu i Handlu lub z innymi właściwymi ministrami.

W przypadkach, gdy chodzi o przedmioty, nie objęte cennikiem, wysokość wynagrodzenia oznacza komisja poborowa na podstawie wnio-

sków biegłych, wyznaczonych przez powiatową władzę administracji ogólnej.

Art. 26.

Wynagrodzenie za odstąpione Państwu na własność przy poborze zwierzęta pociągowe, wozy, pojazdy mechaniczne i rowery będzie wypłacone w gotówce lub asygnatami.

Warunki i sposób wypłaty wynagrodzenia określa rozporządzenie wykonawcze.

Warunki i terminy wykupu asygnat ustala Minister Skarbu, któremu zarazem służy prawo ustalania oprocentowania oraz warunków odstępowania asygnat przez ich pierwotnych posiadaczy.

Art. 27.

Minister Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych może zarządzić w czasie pokoju w poszczególnych częściach Państwa próbny pobór zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów.

Przedstawione do próbnego poboru zwierzęta pociągowe, wozy, pojazdy mechaniczne i rowery zostaną po ich przeglądzie przez komisje poborowe albo niezwłocznie posiadaczom zwrócone, albo zatrzymane przez władze wojskowe na przeciąg nie dłużej dni 14.

Przepis ustępu ostatniego art. 15 stosuje się także do próbnego poboru.

Posiadacze zatrzymanych przy poborze próbnym zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów otrzymują stosowne wynagrodzenie.

W przypadkach uszkodzenia lub zniszczenia zatrzymanych przy próbnym poborze zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów przysługuje posiadaczom tychże odpowiednie odszkodowanie.

Sposób ustalania i wypłaty wynagrodzenia względnie odszkodowania ze Skarbu Państwa określi rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych, wydane w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami.

Art. 28.

Roszczenia do Skarbu Państwa z tytułu dopełnienia obowiązków, przewidzianych w art. 2, winny być pod rygorem ich utraty zgłoszone najdalej w ciągu roku od terminu, określonego w myśl art. 4.

Roszczenia do Skarbu Państwa z tytułu dopełnienia obowiązku, przewidzianego art. 27, winny być pod rygorem ich utraty zgłoszone najdalej w ciągu 3 miesięcy od dnia zwrotu przedmiotu świadczenia względnie od zawiadomienia o jego zniszczeniu.

Art. 29.

Powództwa przeciwko Skarbowi Państwa z tytułu niedostatecznej wysokości przyznanego wynagrodzenia względnie odszkodowania mogą być zgłaszane w drodze sądowej w terminie 3 miesięcy od dnia otrzymania zawiadomienia o decyzji w sprawie przyznania wynagrodzenia względnie odszkodowania.

Art. 30.

Osoby w art. 3 wymienione ponoszą:

1) koszty i ryzyko, połączone z dostawieniem zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów oraz ich utrzymaniem do chwili przedstawienia ich do przeglądu, poboru lub próbnego poboru, tudzież koszty i ryzyko w drodze powrotnej od chwili zwolnienia tych przedmiotów z przeglądu, poboru lub próbnego poboru;

2) także koszty i ryzyko w przewidzianych w art. 15, 19 i 27 przypadkach przymusowego dostawienia do przeglądu, poboru lub próbnego poboru, o ile stwierdzony zostanie brak przyczyn zwalniających od obowiązku przedstawienia do przeglądu, poboru lub próbnego poboru; koszty te będą ustalone i ściągane przez władze administracji ogólnej.

Gminy obowiązane są dostarczyć bezpłatnie lokali i placów, potrzebnych do przeprowadzenia przeglądu, poboru lub próbnego poboru.

Wszelkie inne z zastosowania niniejszego rozporządzenia wynikające koszty obciążają Skarb Państwa, z wyjątkiem kosztów podróży i diet funkcjonariuszy ciał samorządowych, które pokryte być mają z budżetu ciał samorządowych.

Art. 31.

Osoby, uchylające się od spełnienia obowiązków niniejszym rozporządzeniem przewi-

dzianych, jak również przepisami o prowadzeniu ewidencji zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów, wydanymi na podstawie art. 13, lub podające przy zarządzonym w myśl art. 14 spisie niezgodne ze stanem rzeczywistym szczegóły, będą karane w drodze administracyjnej grzywną do wysokości wartości odnośnego przedmiotu świadczenia lub aresztem do 3 miesięcy; w przypadku szczególnie ciężkich uchybień mogą być zastosowane obie kary.

W razie niedostarczenia bez usprawiedliwionych powodów przedmiotu świadczenia do poboru (art. 19 ust. 1) można obok wymienionych kar orzec także konfiskatę przedmiotu przestępstwa, a jeżeli przestępca nie jest jego właścicielem, karę pieniężną, równającą się wartości tego przedmiotu.

Do orzekania o czynach karalnych, przewidzianych niniejszym rozporządzeniem, powołane są powiatowe władze administracji ogólnej.

Żądanie skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego nie wstrzymuje ściągania grzywny.

Art. 32.

Wykonanie niniejszego rozporządzenia porucza się Ministrowi Spraw Wojskowych i Ministrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z innymi interesowanymi ministrami.

Art. 33.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Równocześnie traci moc obowiązującą ustawa z dnia 21 lutego 1922 r. o obowiązku odstępowania zwierząt pociągowych i wozów na rzecz Państwa (Dz. U. R. P. Nr 21, poz. 166) i rozporządzenia, wydane na jej podstawie.